

IN MEMORIAM

ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ
(20. VI 1935 – 16. XI 2024)

На дан Светог великомученика Георгија (на Ђурђиц) 2024. године Господ је из топлог породичног и духовног окружења на Лучића брду у Леушићима позвао Драгољуба Петровића у небески дом. Његовим одласком настаће велика празнина коју неће моћи надокнадити ни дубок траг који је оставио у српској и словенској лингвистици, као и у друштвенополитичком животу.

Драгољуб Петровић је рођен 20. јуна 1935. на Косору код Подгорице. Филозофски факултет је завршио у Новом Саду 1960, постдипломске студије 1964, а докторат 1971. Као предавач је радио у Педагошкој академији у Никшићу од 1964. до 1965, а од тада до краја 2001. на Филозофском факултету у Новом Саду. Од 1. јануара 2002. почео је да броји пензионерске дане који су били испуњени прикупљањем лексичке грађе и објављивањем великог броја полемичких чланака/књига посвећених растакању српског језика и потискивању ћириличног писма.

У дугогодишњој наставничкој каријери предавао је: Увод у науку о језику, Дијалектологију српског језика и Фонетику и фонологију српског језика. Био је омиљен наставник међу студентима иако је био веома захтеван и принципијелан. За испит из Дијалектологије требало је ишчитати или се бар упознати са тридесетак описа народних говора и њихових система. Студенти су падали на писменим испитима не само због материјалних грешака, него веома често и због непознавања правописних правила. Међутим, свим колегама и студентима била је позната професорова стрпљивост у акцентовању дијалекатске грађе за израду семинарских, дипломских, мастерских и докторских радова, те је многим био ментор у реализацији академских обавеза или члан комисије.

Научни опус Драгољуба Петровића садржи преко 700 прилога. Највише се бавио српском дијалектологијом на свим језичким нивоима, потом проблемима ономастике, лексике и словенске лингвогеографије, али и критиком друштвених и политичких збивања у нас. Био је аутор или коаутор следећих књига:

Аутор: *О јовору Змијања* (Нови Сад, 1973), *Говор Баније и Кордуна* (Нови Сад – Загреб, 1978), *Тойонимија Куча* (Београд, 1988), *Школа немушћој језика* (Нови Сад, 1996), *Сумрак српске ћирилице: Зайиси о зайирању српских националних симбола* (Нови Сад, 2005), *Зловременик* (Подгорица 2011); *Српски*

језички зајерци (Београд, 2013; ИК „Мирослав”; на корици погрешан наслов: *Зајерци српскога језика*; друго допуњено издање 2018, означено је као прво); *Расијети народ* (Нови Сад, 2018; ИКЗС); *Прасрби* (Београд, 2021; ИК „Мирослав”); *Осмуђена ѓамеј* (Горњи Милановац, „Доситеј”, 2022); *Разобручено зло* (Горњи Милановац, „Доситеј”, 2022); *Пољед у мајлу* (Београд, ИК „Мирослав”, 2022); *Похара српског језика* (Београд, Институт за политичке студије, 2023); *Реч на бесџућу: Инјервјуи* (Требиње – Херцег Нови – Никшић, Задужбина „Кнез Мирослав Хумски: Српско удружење „Ћирилица”, 2023); *Ћиорови језикословни* (Нови Сад, Тиски цвет, 2023); *Несојска времена* (Горњи Милановац, „Доситеј”, 2024);

Коаутор: *Фонолошки описи словеначких, српскохрватских / хрватско-српских и македонских љвора обухваћених* Општесловенским лингвистичким атласом (Сарајево, 1981), *Najnowsze dzieje języków słowiańskich: Српски језик* (Ополе, 1996; српска верзија: *Језик на крају века*, Београд, 1996); *Serbian Sociolinguistics* (Berlin – New York, 2001), *Ономасџика Качера* (Београд, 2003 – с Миодрагом Јаћимовићем); *Демократија с налицја* (Србиње – Београд – Ваљево, 2006, стр. 348; друго, проширено издање: Нови Сад, 2019 [7527], стр. 480 – с Илијом Петровићем); *О љвору Ћиича: ѓрађа* (Београд, 2009 – с Момчилом Поповићем), *Фонолођија српскога језика* (Београд, 2010 – са Снежаном Гудурић); *Из лексике Качера* (Београд, 2011 – с Јеленом Капустином); *Речник Куча* (Београд, 2013 – с Иваном Ћелић и Јеленом Капустином); *Rečnik bačkih Bunjevaca ili Ričnik bački Bunjevaca*. Novi Sad – Subotica, 2018, 579 (с Марком Пеићем, Гром Бачлијом, Јосипом Бајићем и Сузаном Кујунџић-Остојић); десет свезака дијалекатског речника Војводине сведено је на четири тома: *Речник српских љвора Војводине*. Књ. 1, А–Ж, 481 стр.; 6 карата; Књ. 2, З–М, 551 стр.; 8 карата; Књ. 3, Н–Р, 519 стр.; 12 карата; Књ. 4, С–Ш; стр. 551; карата 27; Светлана Вареника [аутор], Дејан Милорадов [аутор], Катарина Сунајко [аутор], Ивана Ћелић [аутор], Драгољуб Петровић [аутор и редактор]. – 2. измењено и допуњено изд. – Нови Сад: Матица српска – Тиски цвет, 2019, Нови Сад (Лексикографска издања / Матица српска ; књ. III, Дијалекатски речници; књ. 2); *Из средњоморачке ономасџике (ѓрађа)*. – Ономатолошки прилози (САНУ: Одељење језика и књижевности: Одбор за ономастику). Београд, 2019, XXVI, 47–208; Драгољуб Петровић и Јелена Капустина; *Речник Драђачева*. – Српски дијалектолошки зборник (САНУ: Институт за српски језик САНУ), 2019, LXVI/2, 7–635; Драгољуб Петровић и Јелена Капустина (уп. и: Милоје Стевановић, *Речник Драђачева*. Гуча (Библиотека општине Лучани), 2020, стр. 735; 2021, друго, допуњено издање, стр. 863); *Речник Куча: дођуне*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд (САНУ), 2023, књ. LXX/1, 635–746 / с Иваном Ћелић и Јеленом Капустином (Српски дијалектолошки зборник).

Треба истаћи да је Драгољуб Петровић у ранијим годинама бављења народним говорима дао највише података о српским говорима у Црној Гори: Брођанац, Зета, Кртола, Луштица, Мрковићи, Пипери, Пјешивци, Ријека Црнојевића, Ровци, Спич, Шестани; у Босни: Змијање; у Хрватској: Банија и Кордун. Посебно треба истаћи да је он, у време изолованости Албаније, успео да нађе информаторе из Враке и да на свим језичким нивоима опише њихов говор. Иначе, Врака је област у северној Албанији, смештена седам

километара северно од Скадра, у којој, у неколико села, живе Срби, Црногорци, муслимани словенског порекла и Албанци. У *Фонолошким описима* Драгољуб Петровић је самостално или у коауторству с Павлом Ивићем и Драгом Ђупићем дао фонолошку слику говора седам пунктова из Црне Горе. Такође, немерљив допринос Драгољуба Петровића се огледа у раду на два међународна пројекта (Општесловенски лингвистички атлас – ОЛА, и Општекарпатски дијалекатски атлас – ОКДА) у којима је (ко)аутор више десетина фонетских и лексичко-творбених карата с индексима, материјалом и коментарима. Написао је и већи број одредница у Српској енциклопедији. Указивао је на значај открића јата као посебне фонеме у северозападној Србији, али и неоакута на ширем ареалу у Србији, као и кратког акута у неким српским говорима. Будућа лексиколошка истраживања имаће богате изворе података у дијалекатским речницима Качера, Куча и Драгачева.

Драгољуб Петровић је био приређивач и редактор многих књига. Припремио је за штампу једну књигу Јована Кашића, четири књиге Павла Ивића, две књиге Александра Белића. Био је редактор првог издања *Речника бачких Буњеваца* М. Пеића и Г. Бачлије (Нови Сад – Суботица, 1990), *Именослова бачких Буњеваца* истих аутора (Нови Сад – Суботица, 1994); редактор 7. тома *Општекарпатској дијалектолошкој атласа* (Београд–Нови Сад, 2003 – на руском језику).

Био је члан међународних комисија и домаћих научних одбора и уредништава познатих публикација: *Међународне комисије за језичке контакте*, *Међународне комисије за Општесловенски лингвистички атлас*, *Међународној редакционој колеџијуму Општекарпатској дијалектолошкој атласа* (све под окриљем Међународног комитета слависта); био је члан Одбора за стандардизацију српског језика и председник двеју његових комисија; био је стални члан Матице српске; члан Уредништва *Зборника Матице српске за филологију и лингвистику* (Нови Сад), *Српској дијалектолошкој зборника* (Београд), члан Уређивачког одбора часописа *Свети кнез Лазар* (Званично гласило Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске у егзилу, Београд), а био је и члан Уредништва *Прилога проучавању језика* (Филозофски факултет, Нови Сад).

За свој рад добио је различите награде и почасти. За 2003. годину Славистичко друштво Србије доделило је приређивачима *Речника српских говора Војводине* Награду „Павле Ивић”; за 2010. иста награда додељена је Драгољубу Петровићу и Снежани Гудурић за књигу *Фонологија српског језика*. За 2018. годину Матица српска доделила му је Почасну за неговање српске језичке културе.

Жарко Бошњакловић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Одсек за српски језик и лингвистику

Др Зорана Ђинђића 2, 21000 Нови Сад, Србија

zarko.bosnjakovic@gmail.com